

جدول شناسه ها

جمع	مفرد	
یم	م	اول
ید	ی	دوم
ند	د Ø	سوم

انواع فعل ماضی :

۱- ساده : بن ماضی + شناسه

در گذشته فعل ماضی ساده ، در ابتدای گروه فعلی خود ، تکواژ ب نیز می گرفته است.

۲- استمراری : می + فعل ماضی ساده

گاهی در گذشته به انتهای فعل ماضی استمراری ، تکواژ ی اضافه می شده است.

می دیدمی می گفتمی

گاهی اوقات در گذشته همی آغازین به شکل همی می آمد .

همی دیدمی همی رفتمی

فعل و زمان آن :

برای یافتن زمان فعل، باید ابتدا : ← می روم

الف - مصدر آن را بنویسید ← رفتن

ب - بن ماضی و مضارع آن را از مصدر استخراج کرد.

الگوی بن مضارع: امر مصدر - ب ← برو : رو

الگوی بن ماضی : مصدر - ن ← رفتن : رفت

* در هر فعلی دو تکواژ، لااقل وجود دارد:

الف - بن

ب - شناسه

فعل آینده:

خواه + شناسه مضارع + بن ماضی
شناسه فعل آینده در وسط گروه فعلی می آید.

	یم	م	} ایستادن : خواه +
ایستاد	ید	ی	
	ند	د	

شناسه ی مضارع می گیرد.

۱- فعل مضارع اخباری رفتن

می + بن مضارع + شناسه

می رو م

۲- فعل مضارع التزامی: برای شرط و آرزو

ب + بن مضارع + شناسه گفتن

۳- فعل مضارع مستمر:

دار + شناسه + فعل مضارع اخباری

در متون گذشته فعل ماضی مستمر و فعل مضارع مستمر وجود نداشت.
گاهی در متون گذشته تکواژ می نمی آمده است.

رفتمی = می رفتم

۴- فعل ماضی نقلی: صفت مفعولی +
ام ایم
ای اید
است اند

۵- فعل ماضی بعید: صفت مفعولی + بود + شناسه

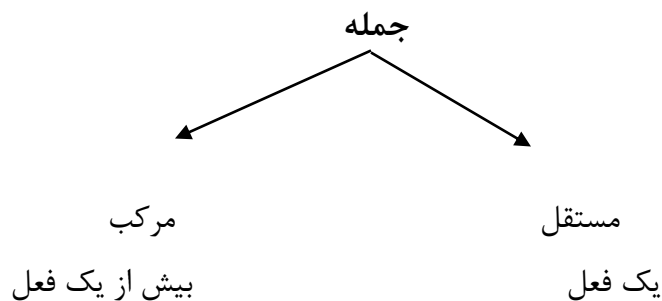
آمده + بود + م
آمدن
نشستن

۶- فعل ماضی التزامی: صفت مفعولی + باش + شناسه مضارع

رفته + باش
رفتن
دیدن

۷- فعل ماضی مستمر:

رفتن داشت + شناسه + فعل ماضی استمراری
داشت + م می + رفت + م

❖ اگر در ابتدای جمله ی مستقل حروف ربط وابسته ساز بیاید ، تبدیل به مرکب می شود.

امروز باران بارید = جمله مستقل

اگر امروز باران ببارد، چتر می آوریم = مرکب

حروف وسط وابسته ساز: اگر - تا - چون (وقتی که) - وقتی - از آنجا که - زیرا - که - و
هر جمله مرکب ، یک جمله پایه (هسته) و یک یا چند جمله ی پیرو (وابسته) دارد.

معمولاً حروف ربط وابسته ساز ، ابتدای جمله ی پیرو می آید:

تا او را دیدم ، خندیدم

سجع : آرایه ای است که در آن کلماتی از نظر «وزن» یا «حروف پایانی» یا «هر دوی آنها» هماهنگ است: سجع معمولاً در انتهای جملات می آید، بنابر این یا فعل است یا کلمات قبل از آن.

انواع سجع :

الف) کلماتی که در وزن یکسان اند (متوازن) :

- طالب علم عزیز است و طالب مال ذلیل

- مال از بهر آسایش عمر است نه عمر از بهر گرد کردن سال .

ب) کلماتی که در حروف پایایی، یکسان اند (مطرف) :

- به نام آن خدای که نام او راحت روح است و پیغام او مفتاح مفتوح

ج) کلماتی که در هر دو مورد (وزن و حروف پایانی) یکسان باشند (متوازی) :

- باران رحمت بی حسابش همه را رسیده و خوان نعمت بی دریغش همه جا کشیده.

جناس: آوردن کلماتی شبیه به هم با اختلاف در معنا است.

انواع جناس:

الف) جناس تام: آن جناسی است که ظاهر آن تماماً شبیه به هم است با اختلاف در معنا:

- روان (روح) با روان (جاری)

- شیر (نوعی حیوان) با شیر (نوعی خوراکی)

ب) جناس ناقص: علاوه بر اختلاف در معنا، ظاهر آن نیز کمی متفاوت است، جناس ناقص انواع دارد:

۱- جناس ناقص حرکتی: کلماتی که یک حرکت آنها (یک صوت کوتاه) متفاوت باشد: زُهره/زهره،

گُل/گِل

۲- جناس ناقص اختلافی: جناس هایی را گویند که یک حرف آنها، متفاوت باشد: سیر/شیر ،

رَفَت/رَخْت

۳- جناس ناقص افزایشی: جناسی را گویند که یک کلمه یک حرف اضافه داشته باشد: غزل/غزال ،

گران/نگران، دست / دوست ، نام / نامه.

کنایه:

آرایه ای است که در آن واژه یا عبارتی به کار می رود که معنای نزدیک و ظاهری آن مورد نظر نیست بلکه مفهوم دور آن مدنظر گوینده است.

مانند:

- بوی شیر از دهان آمدن کنایه از بی تجربگی
- آب از دستش نمی چکد کنایه از خسیس بودن
- چشم به راه بودن کنایه از انتظار
- پشت دست گزیدن کنایه از پشیمانی

و...

واج آرایبی:

تکرار یک اوج (صامت-مصوب) در یک مصراع یا بیت است:

- خیزید و خز آرید که هنگام خزان است
- باد خنک از جانب خوارزم وزان است

واج آرایبی در حرف خ و ز

- رشته تسبیح اگر بگسست معذورم بدار
- دستم اندر دامن ساقی سیمین ساق بود